

Тафсироти КТХМБ 14

“Ҳадди ниҳони бузургии дороии барномаҳои пардохти муқарраршуда, талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ ва робитаи онҳо”

Истинодҳо

- СББМ 1 “Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ”;
- СББМ 8 “Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар арзёбии муҳосибӣ ва хатоҳо”;
- СББМ 19 “Подошпулӣ ба кормандон” (бо назардошти ислоҳоти соли 2011);
- СББМ 37 “Уҳдадориҳои арзёбишаванда, уҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ”.

Маълумоти ибтидоӣ

1. Дар банди 64 СББМ 19 арзёбии дороии софи барнома бо пардохтҳои муқарраршуда бо бузургҳои камтарини зерин маҳдуд карда мешавад: барзиёдии барнома бо пардохтҳои муқарраршуда ва бузургҳои ниҳони дороиҳо. Банди 8 СББМ 19 бузургии ниҳони дороиро ҳамчун “арзиши воқеии манфиатҳои иқтисодӣ, ки дар шакли бозпас гаштани воситаҳо аз барнома ё ихтисор намудани аъзоҳаққиҳои оянда дар барнома” муқаррар менамояд. Саволе ба миён меояд, ки бозпас гаштани воситаҳо ё ихтисоршавии аъзоҳаққиҳои оянда кай бояд ба таври дастрас арзёбӣ карда шаванд, аз ҷумла, дар ҳолатҳои, ки талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ вучуд дорад.
2. Талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ дар бисёре аз кишварҳо бо мақсади баланд бардоштани ҳифзи уҳдадориҳо вобаста ба пешниҳод намудани подошпулӣ бо анҷоми фаъолияти меҳнатӣ тибқи барномаи подошпулӣ ба кормандон вучуд доранд. Чунин талабот одатан маблағ ё дараҷаи ҳадди ақалли аъзоҳаққиҳо, ки бояд дар муддати муқаррар ба барнома ворид карда шаванд, пешбинӣ менамояд. Пас, талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ метавонад қобилияти ихтисор намудани аъзоҳаққиҳои минбаъда барои корхона маҳдуд намояд.
3. Ғайр аз ин, маҳдуд намудани арзёбии дороии барнома бо пардохтҳои муқарраршуда метавонад боиси он гардад, ки талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ душвор мегардад. Одатан талабот ба ворид намудани аъзоҳаққиҳо ба барнома ба арзёбии дорой ё уҳдадориҳои барнома бо пардохтҳои муқарраршуда дахл надорад. Сабаби ин дар он ифода меёбад, ки аъзоҳаққиҳо ба дороиҳои барнома таъсир мешаванд ва ҳамин тавр, уҳдадориҳои иловагии соф ба сифр баробар мегардад. Вале, талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ метавонад боиси пайдоиши уҳдадориҳо гардад, агар аъзоҳаққиҳои зарурӣ барои корхона баъд аз пардохти онҳо дастнорас шаванд.
- 3А Моҳи ноябри соли 2009 аз тарафи Шурои Стандартҳои байналмиллалӣ ҳисоботи молиявӣ дар Тафсироти КТХМБ 14 барои бартараф намудани натиҷаи пешбининашудаи истифодаи талабот ба баҳисобгирӣ пардохти пеш аз муҳлати аъзоҳаққиҳои минбаъда дар ҳолатҳои маҳдуд, ҳангоме, ки талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ вучуд дорад, тағйирот ворид карда шудааст.

Доираи татбиқ

4. Тафсироти мазкур нисбат ба ҳамаи подошпулиҳо бо анҷом ёфтани фаъолияти меҳнатӣ, бо пардохтҳои муқарраршуда ва подошпулиҳои дарозмуҳлати дигар ба кормандон бо пардохтҳои муқарраршуда, истифода карда мешавад.
5. Барои мақсадҳои Тафсироти мазкур талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ ҳама гуна талабот нисбат ба маблағгузориҳои барномаи подошпулӣ баъд аз анҷом ёфтани фаъолияти меҳнатӣ ё подошпулиҳои дарозмуҳлати дигар бо пардохтҳои муқарраршуда мебошад.

Мавзӯ

6. Тафсироти мазкур мавзӯи зеринро баррасӣ менамояд:

- (а) дар кадом ҳолатҳо бозпас гаштани воситаҳо ё ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда тибқи муқаррар намудани бузургии ниҳии дороиҳо, ки дар банди 8 СББМ 19 вучуд дорад, имконпазир ҳисобида мешаванд.
- (б) чӣ тавр талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ метавонад ба имконияти ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда таъсир расонад.
- (в) дар кадом ҳолатҳо талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ метавонад боиси пайдоиши уҳдадориҳо гардад.

Таовуф (консенсус)

Имконияти бозпас гаштани маблағ ё ихтисор намудани пардохтҳои минбаъда

7. Корхона бояд имконияти бозпас гаштани воситаҳо ё ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъдари дар асоси шартҳои барнома ва талаботи барои доираи ҳуқуқи барнома муқаррарнамудаи конунгузорӣ, муқаррар намояд.
8. Манфиати иқтисодӣ дар шакли бозпас гаштани воситаҳо ё ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда дар ҳолате дастрас ҳисобида мешавад, ки агар корхона онро дар ягон лаҳзаи идомаи амали барнома ё ҳангоми пардохти уҳдадориҳои марбут ба барнома фурухта тавонад. Аз ҷумла, чунин манфиати иқтисодӣ метавонад дастрас ҳисобида шавад, ҳатто агар ба таври бетаъхир дар охири давраи ҳисоботӣ фурухта нашавад.
9. Манфиати иқтисодии дастрас аз ин омил, ки корхона барои истифодабарии барзиёдии дороиҳо чӣ гуна майл дорад, вобаста намебошад. Корхона манфиати баландтарини иқтисодиёро аз бозпас гаштани воситаҳо, ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда ё комбинатсияи онҳо муқаррар намояд. Корхона набояд мафиати иқтисодиёро аз комбинатсияи бозпас гаштани воситаҳо ва ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда дар асоси фарзияҳои муҳолифи яқдигар эътироф намояд.
10. Корхона тибқи СББМ 1 дар охири давраи ҳисоботӣ бояд маълумот дар бораи манбаҳои асосии номуқаррарии арзишҳои ҳисоббаробариёро ифшо намояд, ки хавфи назарраси пайдоиши тасҳеҳоти муҳими арзиши тавозунии дороии соф ё уҳдадориҳоеро фаро мегиранд, ки дар ҳисобот дар бораи ҳолати молиявӣ эътироф шудаанд. Ин метавонад ифшои ҳама маҳдудиятҳои имконияти фуруши барзиёдии дороиҳоеро дар лаҳзаи ҷорӣ ё ифшои асос барои муқаррар намудани маблағи манфиатҳои иқтисодиёро дар бар гирад.

Манфиати иқтисодии дастрас дар шакли баргардондани воситаҳо

Ҳуқуқ ба баргардондани воситаҳо

11. Бозпас гаштани воситаҳо дар ҳама ҳолат барои корхона дастрас мегардад, ки агар корхона дорои ҳуқуқи мутлақ барои гирифтани чунин бозпас гаштани воситаҳо бошад:
 - (а) дар ҷараёни давраи амали барнома, бидуни фарзия дар бораи он, ки уҳдадориҳои барнома бояд бо мақсади бозпас гирифтани пардохт карда шаванд (масалан, дар баъзе доираҳои ҳуқуқӣ корхона метавонад ҳуқуқ ба бозпас гирифтани дар ҷараёни давраи амали барномаро дошта бошад, новобаста аз он ки уҳдадориҳои барнома пардохт карда шудаанд ё нашудаанд); ё
 - (б) бо шартҳои пардохти тадриҷии уҳдадориҳои барнома дар муддати давраи вақт, то он муддате, ки тамоми иштироккунандагон барномаро тарк накунад; ё
 - (в) бо шартҳои пардохти яквактаинаи уҳдадориҳои барнома дар ҳаҷми пурра (яъне барҳамдиҳии барнома).
 Ҳуқуқи мутлақ ба бозпас гирифтани маблағҳо метавонад новобаста аз дараҷаи маблағгузориҳои барнома дар охири давраи ҳисоботӣ вучуд дошта бошад.
12. Агар ҳуқуқи корхона ба бозпас гирифтани барзиёдии дороиҳо аз пайдо шудани ё пайдо нашудани як ва ё чанд рӯйдоди оянда, ки ба фарорасии он эътимод вучуд надорад ва дар зери назорати пурраи он қарор надорад, вобаста бошад, пас, корхона ҳуқуқи мутлақ ба бозпас гирифтани надорад ва набояд дороиро эътироф намояд.

Арзёбии манфиати иқтисодӣ

13. Корхона бояд манфиати иқтисодиеро арзёбӣ намояд, ки дар шакли бозпас гаштани маблағ ҳамчун маблағи барзиёдӣ дар охири давраи ҳисоботӣ (арзиши одилонаи доройҳои барномаҳо бо тарҳи арзиши воқеии уҳдадорӣҳои марбут ба барномаҳо бо пардохтҳои муқарраршуда инъикос менамояд) дастрас буда, корхона барои бозпас гирифтани он дар шакли бозпас гаштани воситаҳо бо тарҳи хароҷоти дахлдор ҳуқуқ дорад. Масалан, агар ба маблағи бозпасгашта ягон андоз, ба ғайр аз андоз аз даромад, илова карда шавад, корхона бояд маблағи бозпасгаштаре бо тарҳи андози мазкур арзёбӣ намояд.
14. Ҳангоми арзёбии воситаҳои бозпасгаштаи дастрас дар вақти барҳамдиҳии барнома (банди 11(с), корхона бояд хароҷотро ба нақшаи пардохти уҳдадорӣҳои барнома ва бозпас гаштани воситаҳо дохил намояд. Масалан, корхона бояд арзиши хизматрасониҳои касбиро тарҳ кунад, агар он на аз ҳисоби ташкилот, балки аз ҳисоби барнома ва хароҷот барои пардохти муқофотҳои суғуртавӣ, ки метавонанд барои таъмини уҳдадорӣҳо дар ҳолати барҳамдиҳии барнома талаб карда шаванд, пардохта шуда бошад.
15. Агар маблағи бозпасгашта ҳамчун маблағи пурра ё як қисмати мутаносиби барзиёдӣ, на ҳамчун маблағи собитшуда, муқаррар карда шавад, корхона набояд тасҳеҳоти вобаста ба арзиши муваққатии пулро ворид намояд, ҳатто агар маблағи бозпасгашта танҳо дар санаи оянда иҷро шавад.

Манфиати иқтисодии дастрас дар шакли ихтисори пардохт

16. Ҳангоми мавҷуд набудани талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ дар робита бо пардохтҳои, ки ба хизматрасониҳои оянда дахл доранд, манфиати иқтисодии дастрас дар шакли ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда, арзиши хизматрасониҳои оянда барои ҳар як давраи корхона дар муддати камтарин аз муҳлатҳо: муҳлати интизоршавандаи амали барнома ва муҳлати интизоршавандаи мавҷудияти корхона мебошад. Арзиши хизматрасониҳои оянда барои корхона маблағи хароҷотеро, ки кормандон сарф мекунанд, ҳориҷ менамояд.
17. Корхона бояд бо истифода аз фарзияе, ки бо фарзияҳои барои муқаррарсозии уҳдадорӣҳои марбут ба пардохтҳои муқарраршуда истифода мегардад ва ба ҳолатҳои дар охири давраи ҳисоботӣ мавҷудбуда мувофиқ мебошад, чӣ тавре, ки дар СББМ 19 муқаррар карда шудааст, арзиши хизматрасониҳои ояндаро муқаррар намояд. Ҳамин тавр, корхона тағйирёбии подошпулиҳои аз рӯйи барнома дар оянда пешниҳодшавандаро то ворид намудани тағйирот ба барнома ба эътибор намегирад ва фарзияро дар бораи он, ки микдори кормандон дар оянда доимӣ мешавад, қабул менамояд, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки корхона микдори кормандони ба барнома ворид кардашударо ихтисор менамояд. Дар ҳолати охири фарзия дар бораи микдори кормандон дар оянда бояд чунин ихтисорро ба эътибор гирад.

Таъсири талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ ба манфиати иқтисодии дастрас дар шакли ихтисори пардохтҳои минбаъда

18. Корхона бояд талаботи ҳадди ақаллро нисбат ба маблағгузорӣ дар санаи нишондодашуда дар робита ба аъзоҳаққиҳое, ки бояд (а) норасоии мавҷудайи воситаҳоро вобаста ба хизматрасониҳои гузашта дар асоси маблағгузории ҳадди ақалл ва (б) хизматрасониҳои ояндаро пардохт кунанд, таҳлил намояд.
19. Пардохтҳо бо мақсади пӯшонидани норасоии мавҷудайи воситаҳо дар асоси талаботи ҳадди ақали маблағгузорӣ нисбат ба хизматрасониҳои аллакай қабулшуда ба аъзоҳаққиҳои минбаъда барои хизматрасониҳои оянда таъсир намерасонанд. Онҳо метавонанд боиси пайдоиши уҳдадорӣҳои тибқи бандҳои 23–26 гарданд.
20. Агар талаботи ҳадди ақалли маблағгузорӣ барои аъзоҳаққиҳои дахлдор ба хизматрасониҳои оянда вучуд дошта бошад, пас манфиати иқтисодии дастрас дар шакли ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда маблағи инҳо маҳсуб меёбад:
 - (а) ягон бузургие, ки аъзоҳаққиҳои минбаъдаи маҳсуб ба талаботи ҳадди ақалли маблағгузорӣ барои хизматрасониҳои ояндаро, ба тӯфайли он, ки корхона аъзоҳаққиҳоро пеш аз муҳлат пардохт кардааст (яъне маблағро пеш аз давраи зарурӣ пардохт кардааст), ихтисор менамояд;
 - (б) арзиши ҳисоббаробарии хизматрасониҳои оянда дар ҳар давра тибқи бандҳои 16 ва 17, бо тарҳи арзиши ҳисоббаробари аъзоҳаққиҳо вобаста ба талаботи ҳадди ақалли маблағгузорӣ, ки барои хизматрасониҳои оянда дар ин давра талаб карда мешуданд, агар пардохти пеш аз муҳлати дар зербанди (а) нишондодашуда набошад.

- 21 Корхона бояд аъзоҳаққиҳои минбаъдаи талаботи ҳадди ақалли маблағгузориҳои хизматрасониҳои ояндаро бо тавачҷуҳ ба таъсири барзиёдии мавҷуда, ки дар асоси маблағгузориҳои ҳадди ақалли муқаррар карда шудааст, аммо бо истисноии пардохти пеш аз муҳлат, ки дар банди 20(а) нишон дода шудааст, муқаррар кунад. Корхона бояд фарзияҳои мувофиқкардашуда бо талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузориҳо, ҳам барои ҳамаи омилҳои, ки дар талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ ҷой дода шудаанд, фарзияҳои мувофиқкардашуда бо фарзияҳои, ки барои муқаррар намудани уҳдадориҳо вобаста ба пардохтҳои муқарраршуда ва ҳам барои вазъият дар охири давраи ҳисоботӣ, ҷӣ тавре, ки дар СББМ 19 муқаррар карда шудааст, истифода кунад. Арзёбӣ бояд тағйироти эҳтимолиро дар натиҷаи супоридани пардохтҳои ҳадди ақалл, вақте ки онҳо пардохт карда мешаванд, дар бар гирад. Вале, арзёбӣ набояд таъсири тағйироти эҳтимолиро дар шартҳои маблағгузориҳои ҳадди ақалл, ки моҳиятан қабулшуда намебошанд ё дар асоси шартнома дар охири давраи ҳисоботӣ мувофиқ карда нашудаанд, дар бар гирад.
- 22 Ҳангоме, ки корхона маблағи дар банди 20(б) тавсифшударо муқаррар менамояд, агар аъзоҳаққиҳои минбаъдаи марбут ба талаботи ҳадди ақалл нисбат ба хизматрасониҳои оянда аз арзиши хизматрасониҳои оянда тибқи СББМ 19 дар ҳама гуна давраи нишондодашуда зиёд бошад, пас чунин зиёдшавӣ маблағи манфиатҳои иқтисодиро, ки дар шакли ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда дастрас мебошанд, кам менамояд. Аммо маблағи дар банди 20(б) тавсифшуда ҳеҷ гоҳ набояд аз сифр кам бошад.

Ҳолатҳои, ки талаботи ҳадди ақалл ба маблағгузорӣ ба пайдоиши уҳдадориҳо оварда мерасонанд

23. Агар дар корхона тибқи талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ уҳдадориҳои марбут ба пардохти аъзоҳаққиҳои барои пӯшонидани норасоии мавҷуда дар асоси талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузориҳои хизматрасониҳои аллакай қабулшуда пайдо шавад, корхона бояд муқаррар намояд, ки оё маблағҳои пардохтшаванда дар шакли бозпас гирифтани воситаҳо ё ихтисори аъзоҳаққиҳои минбаъда, баъд аз он, ки воситаҳо ба барномаҳо ворид карда шудаанд, дастрас буда метавонанд.
24. Корхона бояд ба ҳамаи андозае, ки аъзоҳаққиҳои пардохтшаванда баъд аз ворид намудани онҳо ба барнома наметавонанд дастрас бошанд, бояд уҳдадориро ҳангоми пайдоиши он эътироф намояд. Уҳдадорӣ бояд дорои софи барнома бо пардохтҳои муқарраршударо кам кунад ё уҳдадориҳои софи барнома бо пардохтҳои муқарраршударо тавре зиёд кунад, ки дигар ба пайдоиши фоида ё зарар дар натиҷаи истифодаи банди 64 СББМ 19, ҳангоме, ки аъзоҳаққиҳо пардохт карда мешаванд, интизор наравад.
- 25 – 26. [Сокит шудаанд]

Санаи эътибор пайдо намудан

27. Корхона бояд Тафсири мазкурро нисбат ба даврае, ки аз 1 январи соли 2008 ё пас аз ин сана оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад.
- 27А Ба СББМ 1 (соли 2007 бозбинӣ шудааст), ба истилоҳоти СБҲМ тағйирот ворид карда шудааст. Ғайр аз ин, ба банди 26 ислоҳот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро нисбат ба даврае, ки аз 1 январи соли 2009 ё пас аз ин сана оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Агар корхона СББМ 1-ро (соли 2007 аз нав дида баромада шудааст) нисбат ба давраи пештар татбиқ намояд, пас ислоҳот бояд барои ҳамаи давраи нисбатан пештар татбиқ карда шавад.
- 27Б Тавассути ҳуҷҷати “*Пардохти фаврии талаботи ҳадди ақалл нисбат ба маблағгузорӣ*” ба банди 3А илова ва ба бандҳои 16 - 18 ва 20 – 22 тағйирот ворид карда шудааст. Корхона бояд ислоҳоти мазкурро барои даврае, ки аз 1 январи соли 2011 ё пас аз ин сана оғоз мешаванд, татбиқ намояд. Татбиқи пеш аз муҳлат иҷозат дода мешавад. Агар корхона ислоҳотро барои давраи нисбатан пештар татбиқ намояд, пас бояд чунин маълумотро ифшо намояд.
- 27В Ба СББМ 19 (бо назардошти ислоҳоти соли 2011), ба бандҳои 1, 6, 17 ва 24 ислоҳот ворид карда шуда, бандҳои 25 ва 26 сокит шудаанд. Корхона бояд ин ислоҳотро дар баробари татбиқи СББМ 19 (бо назардошти ислоҳоти соли 2011) мавриди татбиқ қарор диҳад.

Муқаррароти интиқоли

28. Корхона Тафсири мазкурро бояд аз оғози давраи аввалин, ки дар ҳисоботи молиявии аввалия нишон дода шуда, нисбат ба он Тафсири мазкур истифода карда мешавад, татбиқ намояд.

Корхона бояд тасҳехоти аввалияро, ки ҳангоми истифодаи Тафсиrotи мазкур пайдо шудааст, дар таркиби фоидаи тақсимнашуда, дар оғози давраи мазкур, эътироф намояд.

29. Корхона бояд ислоҳоти ба бандҳои 3А, 16 - 18 ва 20 – 22 воридшударо аз давраи нисбатан пештар, ки дар ҳисоботи аввалияи молиявӣ пешниҳод шудааст ва дар он корхона Тафсиrotи мазкурро истифода менамояд, татбиқ намояд. Агар корхона Тафсиrotи мазкурро то даврае, ки ислоҳотро татбиқ кардааст, истифода карда бошад, пас бояд тасҳехотеро, ки дар натиҷаи истифодаи ислоҳот дар таркиби фоидаи тақсимнашуда дар оғози давраи пештари муқоисавии пешниҳодшуда ба вучуд омадааст, эътироф намояд.